

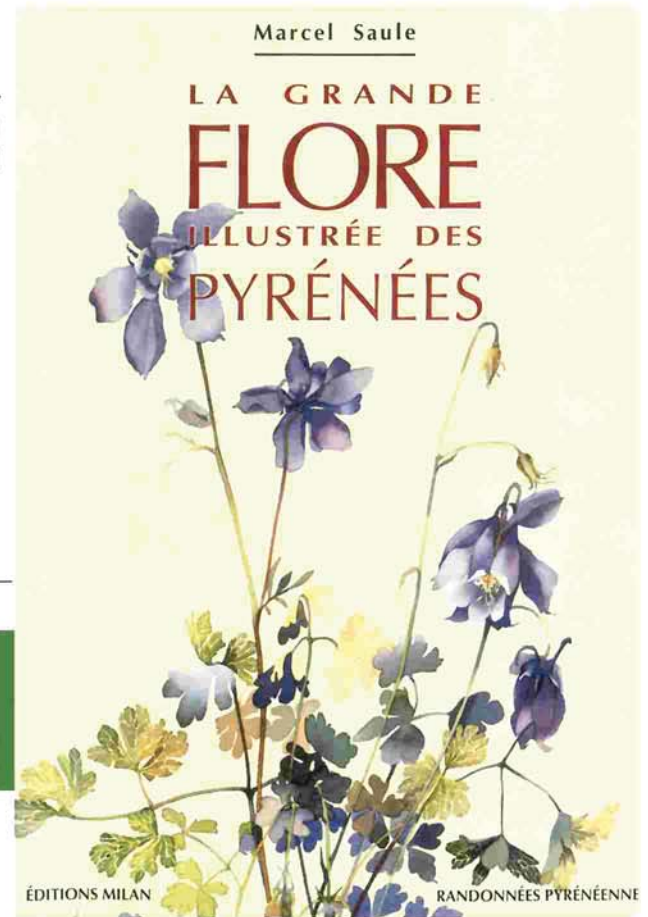
Wim loode

Als botanicus rondstruinen in de Pyreneeën is een feest. Het is een overzichtelijk hooggebergte van 'slechts' 400 km lengte met een breedte van gemiddeld 80 km en het is redelijk toegankelijk, onder andere door goed gemarkeerde wandelroutes. Door de ligging in Zuid-Europa en de grote hoogteverschillen van zeeniveau tot 3400 m (de hoogste top in het Maladettamassief, de Aneto) is er altijd wel ergens mooi weer in de buurt. Is het aan de Franse kant grauw en nat, dan is de lucht aan de Spaanse zijde vaak diep blauw.

Botaniseren in de Pyreneeën

Door die grote hoogte- en klimaatverschillen en door variaties in bodems is er een grote rijkdom aan vegetatietypen. Van laag naar hoog zijn er onder andere Mediterrane altijd groene loofbossen, beukenwouden, bossen van zilversparren, bergweiden en hooggebergtevegetaties met in totaal voor het gehele berggebied 3500 soorten hogere planten, waarvan er 200 endemisch zijn (DAVIS *et al.* 1994).

In de Pyreneeën is *La grande flore illustrée des Pyrénées* (SAULE, 2002) een onmisbaar determinatiewerk.

ONMISBAAR BOEK

Om orde te scheppen in deze veelheid, moeten de planten namen hebben. Tot voor kort waren er geen goede flora's voor dit gebergte. Nu is er *La grande flore illustrée des Pyrénées* (SAULE, 2002), met prachtige zwartwit-tekeningen van vaak de gehele plant. De determinatiesleutels zijn redelijk bruikbaar, de beschrijvingen per soort summier. Het is niet direct een boek om in het veld mee te nemen (729 pp., ruim 1,5 kg), maar onmisbaar wegens de trefzekere tekeningen van 1800 soorten, die bijna altijd in samenhang met de tekst tot een zekere determinatie leiden. Maar al beslaat het de gehele Pyreneeën, het is toch niet compleet. Voor alle 3500 soorten zijn twee andere flora's nodig en dan ook nog in twee andere talen.

SPAANSE FLORA

De uitstekende Spaanstalige flora *Claves ilustradas de la Flora del País Vasco* (AIZPURU *et al.* 1999) omvat de planten van de Baskische gebieden in een ruime historische begrenzing. Behalve de eigenlijke Baskische provincies in Spanje bestrijkt deze flora de Westelijke Pyreneeën tot het Spaanse gebied Aragón (dat is tot de Rio Aspe en de Rio Aragón Subordán), dus het gebied in Spanje dat Navarre heet en in Frankrijk nog het Departement Pyrénées Atlantiques. Het is een flora met weliswaar

Lis des Pyrénées (*Lilium pyrenaicum*). Het boek van MARCEL SAULE bevat zwartwit-tekeningen van maar liefst 1800 soorten en enkele kleurenplaten van fraaie planten
TEKENING: MARCEL SAULE
AQUAREL: HÉLÈNE SAULE-SORBÉ

alleen sleutels (zoals de titel zegt), maar die zijn zeer uitvoerig. Bovendien is er per soort toch nog een korte karakteristiek met ecologische gegevens, bloeitijden en eventuele synoniemen. Ook staan er in de brede marge van elke pagina goede zwart-wit-tekeningen voor discriminerende kenmerken of habitus. Mijns inziens een meesterwerk.

Wat het Spaans betreft: in principe is een flora in elke taal te gebruiken. Florataal bevat vrijwel geen onregelmatige werkwoordvormen en gebruikt een beperkt aantal woorden en grammaticale constructies. De puur botanische termen worden in elke goede flora, dus ook hier, met tekeningen toegelicht. Wie redelijk kan determineren heeft genoeg aan een met een woordenboek zelf te maken alfabetische lijst van 600 à 700 woorden.

CATALAANSE FLORA

Voor de Oostelijke Pyreneeën is er ook een regionale flora: *Flora Manual dels Països Catalans* (DE BOLÒS *et al.* 2000). Die bestrijkt het gehele (vroegere) Catalaanse taalgebied. Voor de Pyreneeën gaat dat vanaf de Middellandse Zee, voorbij Andorra tot en met Val d'Aran, de Spaanse uit-

stulping in de Pyreneeën die het begin van de Garonne omvat.

Verder valt het (vroeger) Catalaanse deel van Frankrijk er onder, het Departement Pyrénéès-Orientales. En in Spanje uiteraard het huidige Catalonië en het autonome gebied Valencia, inclusief de Balearen. Een veldflora voor een gebied met een Mediterrane- tot en met een hooggebergte-vegetatie moet wel beknopt zijn in de beschrijving van de afzonderlijke soorten (3500). Maar door kleine zwart-wit-tekeningen en goede sleutels is er toch meestal een bevredigende determinatie mogelijk.

Echter: alles in het Catalaans. Weliswaar lijkt deze taal voor een buitenstaander op een vreemde vermenging van Spaans en Frans, maar het vereist toch een woordenlijst. En die is er! De grote vierdelige *Flora dels Països Catalans* (DE BOLÒS & VIGO, 1984-2001) heeft in elk deel dezelfde alfabetische lijst van circa 1600 gebruikte Catalaanse woorden met een vertaling in het Latijn, Engels en Duits. Het loont de moeite deze lijst uit een bibliotheek-exemplaar te kopiëren.

CONCLUSIE

Er blijft wat de beide laatste flora's betreft een leemte. In Spanje is dat het deel van de Pyreneeën dat tot Aragón behoort. Hiervoor is er een goede verspreidingsatlas van alle hogere planten, de *Atlas de la Flora del Pireneo Aragonés* (VILLAR *et al.* 1999), kort besproken in LOODE (2000). Deelnemers aan KNNV-kampen en KNNV-reizen in of bij de Pyreneeën en individuele botanici hoeven zich dus niet meer te behelpen met een plaatjesboek voor de hooggebergten van Europa.

Wim Loode is *floraspecialist*.

Literatuur

AIZPURU, I., *et al.* (red.) (1999). *Claves ilustradas de la Flora del País Vasco y territorios limítrofes*. Vitoria-Gasteiz, Servicio de Publicaciones del Gobierno Vasco.

DAVIS, S.D., *et al.* (1994). *Centres of plant diversity: a guide and strategy for their conservation*. Vol. 1: *Europe, Africa, South West Asia and the Middle East*. WWF *et al.*, Oxford.

DE BOLÒS, O. & J. VIGO (1984-2001). *Flora dels països catalans (4 vols.)*. Barcino, Barcelona.

DE BOLÒS, O., *et al.* (2000). *Flora manual dels Països Catalans*. Pòrtic, Barcelona.

LOODE, W. (2000). *Botaniseren in Spanje*. *Natura* 97 (2): 54-55.

SAULE, M. (2002). *La grande flore illustrée des Pyrénées*. Milan, Toulouse.

VILLAR, I., *et al.* (1999). *Atlas de la Flora del Pireneo Aragonés*. 2 vol. CPNA, Huesca.